

יידישער

פעסטער ללאיד

צייטונג פֿיר

האנדעל, אינדוסטריע, געווערבע אונד יודישע געזאממט אינטערעסען.

Eigenthümer und Redakteur: Julius Dessauer.

ערשיינט יעדען מאָנאָטאָג אונד דאָנערסטאָג אונד קאָסטעט פֿיר אַסערדרייַ אונגאַרן זאָמסט צושטעלונג אינס הויז

העראַקטאָיאַן פֿעסט קאָנינגסגאַסע נומֿ 2 (באַראַן 6 אַרעישע הויז) יאָרליך בריעט אונד געלדענדע נומֿ 2 צו אַרעישערן יודן א נאָנאַ צען (בעקאַנטמאַכונגען) אַללע אַרבעטן מיט 10 קרֿ פֿער צילע בערעכענעט. מאָן פֿאַרמערט אַיף דען יודישען פֿעסטער ללאיד לויט אַינער אַרעיסעט מיטשעטס קאָרעספּאַנדענצאַרע דעקלאַרע אונד אַפֿטֿ אַנווייזונג יעדען בעליע בינען מאָן.

Buda-Pest. (Nr. 22.)

פֿעסט יום ב' ה' איר תרל"ה.

Montag 10. Mai 1875.

פאליטישע איבערזיכט.

אויס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

רייכסטאגסדעפוטירטע בעלא זימאן טשטיש אינטערפארלירט צו בענין דער זעצונג דען קולטורמיניסטער - אָב דען דאָסאָן קענטניס האָט דאָס דער אַכטער דעם הויז פֿאַרזאָרדערט פֿינאַנצאַללעטעס דאָסעלבע און קליינערע סחילע פֿערטריילט אן אַכטער פֿער- נעכען האָבע, דאָ דעס געניען דען אַכטערטראַן פֿערשטאַטט אונד דאָס זיט דאָרד ערדעבליך בענאַטאָהיליגט ווירד. דאָ פֿאַנט דער ערוואַנטע אַבערזעצונט דען מיניסטער, אָב ער הענען מיט בייזע אַכטערטריילען וואָללע דענע אינטערפֿאַרלירט און ווירד דעם מיניסטער שרייטליך צונויטעללעט ווערדען - עס פֿאַרלט ניין דאָ פֿאַרזעצונג דער גענעראַלדעכאַטע אַבער דען ענטוואַרף דעם זעצונג בודישעס. דער אַבערזעצונט איינקאַטאָ דער טשטיש אַבערדאַטט בייא דענער געליע גענהייט דאָס הויז מיט איינעם אייגענטומלעכען פֿינאַנצאַלאַן דער דאָס הויז אין דאָ הייטערסטע שטיימנט פֿערווענט דער קאַפּיטל אַבערזעצונט דער שטאַט דערוי האָט עס נאָכאָן אַיף איינע קרייזער אייגענטומלעך וויא וויא אים פֿאַרזעצונט בודישעס אַ מיליאָנען נולדען 50 און 25 ליב צו קרייזער ערשטאַרען קאַנען - מיט אַיין רעכט ראַיע שטאַרמיסטער וין דענער הער פֿאַן שטייט - פֿראַוידענט נדיע עקלאַרעט הערעך דאָ גענעראַלדעכאַטע פֿיר געלעאַסען אונד עס פֿאַרזעצונט אַ שטאַטדענען בייא דער הערעך ער פֿאַרזעצונט דאָס שטיימנט ערענעכט זיך איינע וערד נראַסע מאַרירטאַט פֿיר דאָס בודישע אונד ווירד דאָסעלבע דאָהער אַלס גענעראַלע פֿיר דאָ שטעט צוואַלבעטאָהונט אונגאַנאַסען דענע וואַרדע אַיך מיט איינעם אַם פֿינאַנצאַלעטער סעלל גע אַכטען אייגענטומלעכען פֿערבעסערונגען הרב געפֿהרט אונד זאַמט דאָס בודישע אַנע ווישערע בעסקעקונג גענערייט.

פֿייער טאַנאָס זיט צונג דעם אַכטער אַרדענעט ענהויזעס.

דאָ אייגענטומלעך פֿאַן בודאַ פֿעסט נאָך סעסליין דאָ ענטשידיגט אונזערער הענערונג דענע באַהן אַם רעכטען דאָ גוואַלע אַר אַיז פֿאַרזעצונט פֿיר אַכטע נאָך איינע וויכטיגע פֿאַנע און דענער אַנעלענע הייט הערפֿאַר אַיין קאַפּיטל פֿאַן סחילענעסערענע (אונטערזעסענען) אינטער פֿאַרזעצונט דעם זיט זיט אַעללירטע אן דאָס נראַסע קאַפּיטאַל ווענען הורבסיהונג דער אַנטפֿענעמנט דעם שטערלעכט דאָ נאַטווענענעקייט דער צונונגאַראַט טע הערעיס אונד זאָ קאַם דענן ענדליך דאָס הויז רע ער, בראַטע ערעס עט קאַפּאַנע אונד מאַכטע דען אַפֿאַראַט. דאָ רענענע וואָללע אַיך באַהן בודאַפֿעסט סעמלין אַלס שטאַטאַפֿאַהן בינען גענען דאָ הורבשניטססטימע פֿאַן 27,500,000 צוואַרבאַר און נאָר אַן 6 פֿערזענט וויא וויר שאַן צום סחילע געמלעכעט דאָ רעדט וועלכע זיך דאָס

דאָ בעאַטען אן דען פֿערשידענען אינאַ- רישען אייגענטומלעך וועלכע דער אונגאַרישען שפֿראַכע נאָך ניכט מאַכט זינד. האָבען מיט בע- טריבען דעם דיעסאַללירען בעשידע דעם קאַפּיטל קאַפּיטאַנס מיניסטער געוועזען וויא אונזערען לעזערן בערייט געשעלדעט וואַרדע. ערענע אַללע אונגאַרישע אייגענטומלעך דיעסאַללירען דער בעשעל. דאָס זאָ אַללע אַכטער הורד פֿערוואַנען בעוועסען זאַללען וועלכע דער אונגאַרישען שפֿראַכע און וואַרט אונד שרייט קונדיג זינד. דאָ הייטען בע- אַסטען פֿירבעטען ניין וערה, אַהרע אַכטער דאָ נליך צו פֿערלירען וועלכע בעוואַרעט אַיך דאָ ווענער בלאַטער און אַהרען שפֿאַלען וויסען הויס נאָכען אונד אַבער דאָ לעבאַוואַנערס דער אינאַרן זיך איינליכען!

דאָ דער מיניסטער ערקלאַרעט זיך דאָריבער אַיין דער גענעטען זעצונג. אַכטען עס קענענען זינע אַכטע זינד אַדער אַיז דאָס דאָ מיטען בע- אַסטען צו פֿערדראַנען אַיז דענע אַכטער און אַנוויסענעטע צו אַבערנעכען - וואָהרד דער באַהינענעלירטאַט ניר נראַסער שאַדען ענטשע- הען ווירדע וואַרדען דאָס הענענען בעאַטען וועלכע אַהר פֿאַך גיט פֿערשידענען ניר דאָ קענע- ניס דער אונגאַרישען שפֿראַכע אַהרע אַבערהט. אַינע לאַנגערע צייט הייט גענעכען ווערדע אַיז דענע לאַנגערע שפֿראַכע פֿערזענען צו קאַנען! - דאָסענעליך דרעסען זיך דאָ הייטען בלאַטער מיט דענער ערקלאַרונג ניין דאָך בערהענען.

אן דאָ פֿאַרזעצונט האַנדעלסרייכערען אונד פֿאַרזעצונט!

דאָ בודאַפֿעסטער האַנדעלס אונד געווערבע קאַפּיטל ביינעט פֿאַרזעצונט אַיז רויף צו פֿער- אַפֿענטלעכען!

דאָ עס ווישענעסערט ערשיינט. דאָס בייא געלענענע דעם אַם 15 יולי דאָ און פֿאַרזע- נינענען אַיז שטעללונג אַיך פֿאַלע ווירטשאַפֿטלעכע אונד האַנדעלס גענענטשאַנדע וויא אַבערהויט וויכטיגע פֿאַרזעצונט אונזערעס אַפֿערלירעט דאָסעלכע ערשיינען וואָללען זאָ ווערדען הערעט אַללע בינער דעם פֿאַטערלאַנד דעם ער בעהיזיילונג אן דען אינטערעסען דע- זער ווערשטעללונג אייגענשאַפֿטלעך דאָ אַיז טרעפֿענען וואָללען זיך און אַללע ערנאָבס טען צו זיט אַיז בייא דער געפֿערטעטען קאַס- מער וואַרד אַיך דרעכט ביים איינשטעללונגס קאַפּיטאַר הערען מאַר דעש וואַלעראַנאַסע נומ- 11 אַנעלירען אונד דאָרט נאָהערע אייסקנאַפֿע ענט- גענענעמען!

איישטעללונגסגענענטשאַנדע קאַנען איינס בעוואַרדע זיין מינען אונד געלדזאַרען ווערע- פֿאַרזעצונט ביינער פֿאַן דאָרעס אַלע אַפֿסטאַר- קען מיטער פֿאַן ניסאַלירען אַכטע וויין אַללאַ האָל וואָללע פֿערדער געריבעטעס אונד געווא- צענעס פֿליש ריינעלירונג אונד זאַנסעט אַיז רייסטינגען. מוסער פֿאַן פֿיהרעט צייכונגען פֿאַן לאַנד אונד וואַסערשפֿראַסען וואַיז פֿערקערס- ליינען יעדער נאַטונג אַנטיקולטור (עלד) אונד

הויז מיט 90 פֿערזענט נירעכענעט. זאָ דאָס דער בייא בייא דעם הייטען קרוזע אייגענטליך אַיף 27 מיליאָ- ניין און פֿאַרזעצונט באַרעאַהלונג בערעכענעט ווירד. דענער אַנטראַן מיט פֿעלפֿאַך ערסט ערוואַנען אונד געניא הורבשניט ווערדען.

דאָ הערעכער אַבענעבענען איינערונגען פֿאַן בעסט ערשטאַטען פֿאַכמאַנען שפֿערעכען איי- שטיימט דאָרד. דאָס דענע באַהן מיט דען אונ- גאַרישען אייגענטומלעך פֿאַרזעצונט נאָכען געניא אַי בעראַיטשטימען גענעפֿאַלס איינען גענענטאַ- טענען געניען אַכטער אונד אַיז אַ מיליאָנען נאָכען פֿאַרזעצונט הערענטעלעט ווערדען קאַנן. זאַך לענע דעם גענענטאַנדע קיין אַנדערעס הינדערניס און דעם ווענע אַלס דאָ ענדלעכע פֿעסטשטעללונג דעם הורבשניטספֿערוועס וועלכער געפֿאַרע איינעם קלאַר בעשטימען ענטוואַרעס הערענטעלעט ווערדען קאַנן.

זאַם דער וויכטיגסטע פֿעקט בייא דענער בייא איינשטעללונג איינשטאַט אַיז נאַמליך דאָס רייזער אַיז געווענען נאָך דעם פֿאַרזעצונט דעם הערען קאַפּיטאַנאַנס מיניסטערס אן דען קאַפּיטל פֿאַם אַהרע 1873 פֿאַרלעט עס יעדעס פֿאַכמאַנע זייכט צו בערעכענען דאָס דענע באַהן אן דען ערשטען 50 אַהרען אַכטענען איינע איינשטאַט פֿאַן מיליאָנען האָבען ווירד. וויא מיט אַבערזעצונט אַללע דאָרף לאַסענען אַיז נאָכען אונד איינשטעללונגסגענען אַיז דעם בייא אַי גער ווענען באַהן וועלכעט בייא זאַנאַלירטער פֿערוואַרטיג און רייזער אַיז געווען געווען געווען דרעסען!

ניין אַבער בעאַנשפֿירט דאָ וועסט פֿערזענע טענע פֿאַרזעצונט צו אַהרלעכען פֿערזענען 800,000 צירקאַ 1,500,000 נולדען און פֿאַרזעצונט אַיז 500,000 נולדען אַהרלעך אַיז געווען מיטען - זאַלל דער שטאַט אַבערהויט און אַפֿער ביינען מיטען אונד דעם מיט אַכטע היינט פֿיר דעם איינשטעללונג געראַט ווערדען דאַן שטיימט יעדער זאַפֿערשטאַנדע דאַרין אַבעראַיין דאָס דער שטאַט זעלבעס פֿיר בייז וויר ווערדען דאַרין איינע געוויסע בערע היינט אונד פֿערטאַטען געוואַנענע דען ביי הערענען פֿעכטען טרעווענען פֿעראַהינען דער געוועלירטענען און ערזאַנענע זיך אן דאָ ענע- טע אַפֿענדיגס! דאַפֿען וויר ניין אַיין בעסערעס!

